

Posudek doktorské práce

Autor práce: Aleš Franc

Název práce: Zahraniční studenti češtiny v České republice (Příspěvek k problematice migrace a studentů-migrantů v českém prostředí)

Místo vypracování: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Ústav etnologie

Rok vypracování: 2011

Cílem práce Aleše France je zachytit některé aspekty života vybraných skupin imigrantů do České republiky. Autor se soustředil na studenty češtiny na Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy, kde sám jako lektor působil a mohl tudíž s migranty bezprostředně komunikovat. Materiál ke své práci sbíral v letech 1998 – 2004, následně ho pak doplňoval v roce 2010 a 2011. Získal zkušenost s blíže nespecifikovaným množstvím studentů, z nichž autor zvolil jako výzkumný vzorek studenty z Číny, Japonska, Koreje, Vietnamu, Běloruska, Ruska a Ukrajiny.

V textu se autor nejprve vrací k teorii a dějinám migrace a k literatuře o migračních skupinách v České republice. Následně čtenáře krátce seznamuje s metodologií vlastního výzkumu mezi studenty a s charakteristikou jednotlivých skupin. Zde není příliš jasné, kde se jedná o převzaté teze a kde o vlastní výzkum. Z hlediska prezentovaných poznatků se jako nejzajímavější jeví kapitola „*Jazykové aspekty uplatňující se při výuce studentů-migrantů*“, která je součástí prezentovaných výsledků výzkumu a uzavírá empirickou část práce. Na této kapitole je patrné, že autor uplatňuje osobní zkušenost a že je mu téma blízké. Je zde též zřetelné, že se studenty komunikoval především jako učitel při výuce a tudíž má nejlépe zvládnuté problémy především s výukou češtiny. Z hlediska koncepce celé práce je škoda, že právě tento aspekt neakcentoval jako ústřední bod svého zkoumání.

Závěr je koncipován velmi všeobecně a sklouzává k povrchním, spíše laickým konstatováním o jednotlivých zkoumaných skupinách. Komparativní rovina, která se nabízí, je využita jen na úrovni potíží s výukou češtiny, jež jsou v závěru zmiňovány jen na okraj. V závěru se dále konstatují difference v oblasti motivace k migraci. Práce má bohatý seznam literatury. Překvapivé je, že se autor koncentroval téměř výhradně na české tituly. Přílohy jsou vhodně voleny, včetně fotografické přílohy, která nám poskytuje informaci o složení studentů, kteří byli předmětem výzkumu.

V práci lze identifikovat následující nepřesnosti a nedostatky:

1. Práce je tematicky zajímavá a je škoda, že autor zbytečně téměř její polovinu věnuje reprodukování toho, co už bylo někde napsáno nebo analyzováno. Například přehled literatury byl ve velkém rozsahu publikován v Etnologickém ústavu AV ČR, v.v.i., a je tudíž zbytečné zde znovu opakovat poznatky ve stejném rozsahu. Stačí se na zdroj odkázat a vybrat jen to nejdůležitější, co autor potřeboval pro danou práci. Totéž lze říci o kapitolách z historie migrace a migračních teorií. Rozsáhlý exkurs by měl smysl jen za předpokladu, že by přinášel nové poznatky a díval se na téma z jiného úhlu pohledu.

2. Nedostatky shledávám v metodologii. Autor několikrát opakuje, že uskutečňoval kvalitativní výzkum. I kvalitativní výzkum ale má svá pravidla. Pokud autor popisuje vzorek (na s. 55–56), měl by se jej pokusit přesněji charakterizovat. Měl by například uvést, nebo alespoň odhadnout jeho velikost a počet mužů a žen. Přestože autor uvádí, že délka pobytu v ČR je variabilní, měl by se pokusit o určitou specifikaci. Autor hovoří o věkovém složení 16–60 let. Nebylo by ale možné věkové rozložení přesněji specifikovat – např. procentuelní zastoupení ve vytvořených věkových skupinách atd. Dalším problémem jsou popisy jednání jednotlivých zkoumaných skupin, které by měly být jádrem práce. Tvrzení nejsou podepřena empirickým materiálem. Autor říká, že prováděl zúčastněné pozorování, ale pozorování zde není popsáno, jsou zde vyjádřeny určité obecné soudy, ale není jasné, na základě jakých dat jsou formulovány. V tomto smyslu je v práci minimum etnografie. Pokud se vyskytuje, jako například v exkursu o Korejcích na s. 80–81, tak je spíše potlačována a zařazována do poznámek pod čarou.

3. Drobné nedostatky lze zaznamenat ve stylistice a argumentaci. Autor na řadě míst práce uvádí (též abstrakt na s. 4), že cílem práce je *snaha* o reálné zobrazení... Cílem práce by *snaha* být neměla. Na s. 59, ale též v abstraktu, je uvedeno: „Všem studentům je společné, že se vyznačují rozdílnou úrovní vzdělání a věku. Dalším z rysů společných pro ruskojazyčné skupiny je stále patrný negativistický pohled Čechů...“ Takto charakterizovat skupinu je velmi neobratné.

4. V práci jsou drobné věcné chyby:

s. 19: *pohyb lidí přes hranice státu je relativně novým jevem* (16. a 17. století). To samozřejmě neplatí.

s. 19: *16. a 17. století je vznikem národních států...* Národní státy jsou pozdějším jevem.

s. 19: *většina lidí prožije celý svůj život na jednom místě.* Tato teze není pravděpodobná a k jejímu doložení nemáme doklady.

5. V práci jsou ne příliš časté, ale na učitele češtiny překvapivé pravopisné chyby:

s. 55 Nadpis: Narodily se mimo území České republiky

s. 55: Pro účely výzkumného šetření jsme zahraniční studenty vymezily jako osoby, které splňují následující kritéria.

Práce má celou řadu nedostatků. Pro její zdárné obhájení je nutné především objasnit metodologii výzkumu a při obhajobě prokázat, že je postavena na empirickém základě.

Práci doporučuji k obhajobě,

Univerzita Masarykova
Filozofická fakulta
Ústav pro českou literaturu
Praha 1, nám. J. Palackého, 112
Zdeněk Uherek
oponent